

ХУУРАМЧ ГЭРЛЭЛТ, ҮРЧЛЭЛТЭЭР ХАЛХАВЧЛАН ҮЙЛДЭГДЭХ ХҮН ХУДАЛДААЛАХ ГЭМТ ХЭРЭГТ ӨРТӨХ ЭРСДЭЛ, АНХААРАХ АСУУДАЛ

Түлхүүр үг: Хуурамч гэрлэлт, хуурамч үрчлэлт, гэмт хэрэг үйлдэгдэхэд нөлөөлөх хүчин зүйл /factor/, гэмт хэрэгт өртөх эрсдэл бүхий нөхцөл байдал

Нэг. Гадаад улсын иргэдтэй гэрлэсэн эмэгтэйчүүдийн байдал:

Хүний Эрхийн Түгээмэл Тунхаглалын 16 дугаар зүйлд “Эрэгтэй, эмэгтэй хүн чөлөөтэй, бүрэн харилцан зөвшилцсөний үндсэн дээр гэрлэж болно”, Сайн дурын үндсэн дээр гэрлэх, гэрлэх насны доод хязгаар болон гэрлэлтийг бүртгэх тухай конвенцийн¹¹ 1 дүгээр зүйлийн 1 дэх хэсэгт “Хуульд заасны дагуу гэрлэлтийг эрх бүхий төлөөлөгчөөр бүртгүүлээгүй, гэрчийг байлцуулаагүй болон хоёр тал гэрлэлтийг чөлөөтэй, бүрэн хүлээн зөвшөөрч байгаагаа өөрийн биеэр илэрхийлээгүй нөхцөлд ямар ч гэрлэлт хууль ёсны хэмээн тооцогдохгүй”, Монгол Улсын Үндсэн хуулийн 16-р зүйлийн 11 дэх хэсэгт “Гэрлэлт нь хуулиар тогтоосон насанд хүрсэн эрэгтэй, эмэгтэй хоёрын тэгш эрх, сайн дурын харилцаанд үндэслэнэ. Гэр бүл, эх нялхас, хүүхдийн эрх ашиг, сонирхлыг төр хамгаална”, Гэр бүлийн тухай Монгол Улсын хуулийн 6-р зүйлийн 1 дэх хэсэгт “Энэ хуульд заасан харилах шалтгаангүй, 18 насанд хүрсэн Монгол Улсын иргэн эрэгтэй, эмэгтэй хоёр буюу Монгол Улсын иргэн нь гадаадын иргэн, харьяалалгүй хүнтэй харилцан зөвшөөрөлцсөнөөр гэрлэж болно”¹ гэж тус тус заажээ. Эндээс үзэхэд эрэгтэй, эмэгтэй хүмүүс хайр сэтгэлийн үндсэн дээр харилцан зөвшөөрсөн тохиолдолд гэрлэх нөхцөл хангагдахаар байна. Гэтэл монгол эмэгтэйчүүд огт уулзаагүй, хайр сэтгэлгүй гадаадын иргэнтэй төрөл бүрийн зорилгоор² гэр бүл зуучлалын гэх тодотголтой байгууллагуудаар зуучлуулан гэрлэж, харийн орныг зорьсоор байна.

Статистик мэдээнээс үзэхэд сүүлийн 14 жилд Монгол улсын иргэд гадаадын 79 орны 5400 иргэнтэй гэрлэсний 4062 буюу 75.2% нь БНСУ-ын иргэд байна. Энэ хугацаанд гадаадын иргэдтэй гэрлэсэн манай улсын иргэдийн тоо 21 дахин нэмэгдэж, тэдний 96 хувийг эмэгтэйчүүд, 82 хувийг 18-25 насны, 18 хувийг нь 30-35 насны эмэгтэйчүүд эзэлж байхад тэдэнтэй гадаадын 35-60 насны эрэгтэйчүүд гэрлэжээ.³

УБЕГ-ын Иргэний бүртгэлийн газрын Бүртгэл мэдээллийн хэлтэс 1998 оноос гадаадын иргэдтэй гэрлэсэн Монгол Улсын иргэдийг бүртгэж эхэлсэн бөгөөд мөн онд 44 эмэгтэй гадаадын иргэдтэй гэрлэж байсан бол 2000 онд 79, 2004 онд 284, 2005 онд 685, 2006 онд 821, 2007 онд 976, 2008 онд 812, 2009 онд 533, 2010 онд 479, 2011 онд 391, 2012 онд 512 эмэгтэй гадаадын иргэдтэй гэрлэжээ.⁴ Эдгээр эмэгтэйчүүдийн олонх нь гэр бүл зуучлах товчоодоор зуучлуулан гадаадын иргэдтэй гэрлэсэн байна.

Энэ хугацаанд монгол эмэгтэйчүүдтэй гэрлэсэн гадаадын иргэдийг иргэний харьяалалаар нь авч үзвэл: **БНСУ-ын иргэдтэй 4062 эмэгтэй буюу 75.2% нь гэрлэсэн бол Япон улсын иргэдтэй 326 эмэгтэй, БНХАУ-ын иргэдтэй 262 эмэгтэй, ХБНГУ иргэдтэй 239 эмэгтэй, АНУ-ын иргэдтэй 12 эмэгтэй, Австрали улсын иргэдтэй 7, ОХУ-ын иргэдтэй 6, Франц улсын иргэдтэй 5, Итали улсын иргэдтэй 4, Малайз улсын иргэдтэй 2, Иран улсын иргэнтэй 1, ӨАБНУ-ын иргэнтэй 1, Камерун улсын иргэнтэй 1, Нигер улсын иргэнтэй 1, Сири улсын иргэнтэй 1, Пакистан улсын иргэнтэй 1 эмэгтэй, нийт 79 орны 5400 иргэнтэй гэрлэсэн байх бөгөөд ихэнх нь нөхрийнхөө нутаг руу явжээ.**

¹¹ Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Ерөнхий Ассамблейгаас 1962 оны 11 дүгээр сарын 7-ны өдөр баталж, 1964 оны 12 дугаар сарын 9-ний өдрөөс хүчин төгөлдөр болж, Монгол Улс 1991 онд нэгдэн орсон.

¹ Төрийн мэдээлэл. УБ., 1999., №5

² Гадаад улсад суралцах, ажиллах, амьдрах зөвшөөрөл авах, өөрийгөө болон гэр бүлээ тэжээх, амар хялбар аргаар баян тансаг амьдрах гэх мэт.

³ Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний комисс. Монгол Улс дахь хүний эрх, эрх чөлөөний байдлын талаарх илтгэл. УБ., 2008., 36 дахь тал

⁴ Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний комисс. Монгол Улс дахь хүний эрх, эрх чөлөөний байдлын талаарх илтгэл. УБ., 2008., 35 дахь тал

Гадаадын иргэдтэй гэрлэсэн монгол эмэгтэйчүүдийн дийлэнх нь БНСУ, Япон, БНХАУ, ХБНГУ, АНУ-ын иргэдтэй гэрлэсэн байгаагаас үзэхэд эдгээр эмэгтэйчүүд “Гадаадын иргэдтэй гэр бүл болоход зуучилна” гэсэн зарын дагуу гэмт этгээдүүдэд хууртагдан, дээрх улс орнуудад болон дэлхийн хаа нэгтээ хүчинд автан биеэ үнэлж, эд эрхтний донор болж, эсхүл боолчлогдож, өдөржин тариан талбай дээр толгой өөд татах завгүй хүчинд автан хөдөлмөрлөж байхыг үгүйсгэх аргагүй. Учир нь дээрх өндөр хөгжилтэй орнууд нь хөгжиж буй улс орнуудаас охид, эмэгтэйчүүдийг ихэвчлэн элсүүлж, худалдаалдаг болох нь НҮБ-ын тусгай илтгэгчийн илтгэл, төрийн болон төрийн бус байгууллагуудын хийсэн судалгаа, шүүхээс хянан шийдвэрлэсэн эрүүгийн хэргүүд, хохирогчдын мэдүүлэг, ярилцлагаас харагдаж байна. Тухайлбал, гэр бүл зуучлалын нэгэн байгууллагаар зуучлуулж, БНСУ-ын иргэнтэй гэрлэсэн “С” охины яриа⁵

“...Зуучлалын компани намайг “И” гэгч солонгос иргэнтэй танилцуулахдаа баян чинээлэг, хувьдаа хаустай, олон га газар эзэмшдэг, урьд нь гэрлэж байгаагүй гэж хэлсэн, харин энэ бүхэн эсрэгээрээ ядуу амьдралтай, хөдөө амьдардаг, жижигхэн байшинтай, ногоо тарьдаг талбайтай, урьд нь гэрлээд салсан, маш хэрцгий, архи их уудаг хүн байсан. Очсон өдрөөсөө л намайг загнаж харааж, өглөө 6 цагт босгон хоол, цайгаа хийлгэж, ногооны талбай дээрээ өглөөнөөс орой болтол ажиллуулж байсан. Ингээд гадаадын иргэдийг хамгаалах төвд бүх учраа хэлээд 4 хоносон. Гэтэл тус төв нөхөр рүү маань утасдаад таны эхнэр энд байна, их сэтгэл санааны дарамтанд орсон байдалтай, бас 3 сартай жирэмсэн байна гэж хэлсэн. Тэр намайг ирж аваад шууд эмнэлэгт аваачсан. Эмч хүүхэд нь эрүүл өсч байна авахгүй гэж хэлж байхыг сонссон. Харин “И” эмчид мөнгө өгснөөр намайг наркозонд оруулж, 3 сартай хүүхдийг маань авсан. Ингээд тэнд би ажил хийж, Монгол руу ирэх зардлаа олж байж ирсэн. Намайг зуучилсан компани одоо болтол олдохгүй байна...”

Иран, Пакистан, Бангладеш, Малайз, Шинэ Зеланд, ӨАБНУ, Нигер, Сири, Непал, Хорват зэрэг улсуудын иргэдтэй гэрлэсэн монгол эмэгтэйчүүд албадан хөдөлмөрлөж, боолчлогдож байхыг үгүйсгэх аргагүй. Учир нь эдгээр улс орнуудад эмэгтэйчүүдийн нийгмийн үнэлэмж бага, тэдний эсрэг хүчирхийллийн үзүүлэлт өндөр, эмэгтэйчүүдийг эд бараатай адилтгаж худалдаж, өвлүүлж, бэлэглэж болдогтой холбоотой.

Монгол охид, эмэгтэйчүүдийг гадаадын иргэдтэй ялангуяа БНСУ-ын иргэдтэй гэрлэхэд зуучлах явдал газар авч, энэхүү үйл ажиллагаандаа интернет сүлжээг ашиглах болсон. Тухайлбал, www.hanawed.com, www.wedding-news.co.kr, www.gajawed.com, www.hopewedding.kr, www.mongol.hondamnara.com, www.wedinter119.co.kr, www.skywed.co.kr, www.innowed.co.kr зэрэг Солонгосын цахим хуудсуудад 16-47 насны нийт 194 монгол эмэгтэйн гэрэл зураг, танилцуулгын хамт байх бөгөөд эдгээр эмэгтэйчүүд БНСУ-ын иргэдтэй зуучлуулан гэрлэх хүсэлтэй гэсэн байна.

БНСУ-ын иргэдтэй гэрлэгсдийг нийт хүн амтай нь харьцуулбал: /2012 оны байдлаар⁶

Улсын нэр	Хүн амын тоо	БНСУ-ын иргэдтэй гэрлэгсдийн тоо	Нэг гэрлэлтэд ноогдож буй хүн ам
Монгол	2 865 000	4062	705
БНХАУ	1 318 000 000	14526	90733
Вьетнам	85 100 000	6611	12872
Камбож	14 400 000	1804	7982
Япон	127 400 000	1665	76516

Монгол Улсын иргэдийн гадаадын иргэдтэй гэрлэсэн байдал, гэр бүл цуцлалт, хүүхэд үрчлэлтийн байдал⁷

Он	Нийт гэрлэлт	Гэр бүл цуцлалт	Хүүхэд үрчлэлт
2002	186	4	10
2003	348	3	26
2004	284	13	25
2005	685	33	36
2006	821	43	34

⁵ Монгол Улсын Хүний эрхийн Үндэсний комисс. Монгол Улс дахь хүний эрх, эрх чөлөөний байдлын талаарх илтгэл. УБ., 2008., 36 дахь тал

⁶ “Хүйсийн тэгш эрхийн төв” төрийн бус байгууллагын сургалтын материалаас

⁷ Иргэний бүртгэл мэдээллийн улсын төвийн илтгэл. УБ., 2012

¹⁴ ХЭҮК-т ирүүлсэн өргөдөл, № 2007/68

байжээ. Энэ нь “Хүүхдийг хамгаалах болон улс хооронд үрчлэх асуудлаар хамтран ажиллах тухай” НҮБ-ын конвенц¹³ /Гаагийн конвенц/, Гэр бүлийн тухай Монгол улсын хууль, Хууль зүй дотоод хэргийн сайд, Нийгмийн хамгаалал, хөдөлмөрийн сайдын 2001 оны 100/32 дугаартай тушаалаар баталсан “Гадаадын иргэнд Монгол Улсын харьяат хүүхдийг үрчлүүлэх журам”-ын холбогдох заалтуудыг тус тус зөрчсөн байна.

Монгол улсын харьяат хүүхэд үрчлэх талаар гадаадын иргэдийн хүсэлтийг хүн амын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага хянаж, гаргасан дүгнэлтийг үндэслэн Гадаадын иргэн, харьяатын асуудал эрхлэх газар хүүхэд үрчлүүлэх асуудлыг эцэслэн шийдвэрлэдэг.¹⁵

Тус газар гадаадын иргэнд үрчлэгдсэн Монгол улсын харьяат хүүхдүүдэд хяналт тавих үүргийг хүлээдэг бөгөөд хүүхэд үрчилсэн эцэг, эхчүүд хүүхдийг 0-3 нас хүртэл хагас жил тутам, 4-8 настайд жил бүр, 9-16 настайд 2 жилд 1 удаа тухайн хүүхдийн жин, өндөр, сурлага, эрүүл мэнд зэрэг мэдээллүүдийг Гадаадын иргэн, харьяатын асуудал эрхлэх газарт ирүүлж, мэдээллийг тухайн улсын орон нутгийн асуудал хариуцсан газраас баталгаажуулж тамгалдаг байна. Тус газар гадаадад үрчлэгдсэн Монгол улсын харьяат хүүхдүүддээ digital техник технологи өндөр хөгжсөн өнөө үед зөвхөн гэрэл зураг, тамгатай цаасаар хяналт тавьж байгаа нь учир дутагдалтай. Гадаад улсуудад үрчлэгдсэн хүүхдүүдийг насны хувьд авч үзвэл дийлэнх хувь нь 0-4 насны хүүхдүүд байдаг. Бага насны хүүхэд маш түргэн өсч, хувирч өөрчлөгддөг учир гэрэл зургаар хяналт таних боломжгүй. Төсөв, хөрөнгийн байдлаас шалтгаалан гадаадад үрчлэгдсэн хүүхдүүдийн аж байдалтай очиж танилцах боломж хязгаарлагдмал байдаг байна. Зарим улс орон гадаадад үрчлэгдсэн хүүхдийг тодорхой хугацаанд эх оронд нь авчирч, танилцуулах, үрчлэх зөвшөөрөл олгосон байгууллагад хүүхдийн ашиг сонирхол зөрчигдөөгүй болохыг бодитоор харуулахыг үүрэг болгодог. Гадаадын энэхүү орнуудын үрчлэгдсэн хүүхдүүддээ хяналт тавьж буй тогтолцоог нэвтрүүлэх, эрх зүйн орчинг бүрдүүлэн өгөх нь зүйтэй юм.

Дэлхий дахинд хүүхэд үрчлэх явдал өдөр ирэх тусам нэмэгдэж, АНУ 8000 гаруй хүүхэд, Испани улс 5700 гаруй хүүхэд үрчилснээс 2700 орчмыг БНХАУ-аас үрчилжээ. Үүнтэй уялдан БНХАУ Гадаадын иргэдэд хүүхэд үрчлэх тухай хуулиндаа өөрчлөлт оруулжээ. Энэхүү өөрчлөлтөөр тус улсаас хүүхэд үрчлэх хүсэлт тавьсан гадаадын иргэд дараах шаардлагуудыг хангасан байх ёстой.¹⁶ Үүнд:

- 30- 50 насны иргэн байх,
- Жилийн орлого 80.000 ам.доллараас дээш байх,
- Туранхай байх,
- Гей биш байх зэрэг болно.

Монгол улс БНХАУ-ын адилаар энэхүү харилцааг зохицуулах бие даасан хуулийг батлан гаргаж, журмаар зохицуулахаас нэн даруй татгалзах, хүүхэд үрчлэх хүсэлт гаргасан гадаадын иргэдэд тавих шаардлага, шалгуурыг өндөрсгөх, тодорхой болгох шаардлагатай.

Гадаадын иргэнд Монгол улсын харьяат хүүхдийг үрчлүүлэхдээ хүүхдийн эрх ашигт нийцэж байгаа эсэх, хүүхэд худалдагдах, бэлгийн мөлжлөгт өртөхөөс урьдчилан сэргийлэх, хүүхдийг үрчлүүлэх болон үрчилсний дараах хяналт чухал юм.

Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн тухай хуулийн 15 дугаар зүйлийн 15.3-д зааснаар “Монгол Улсын харьяат болох харьяатаас гарах асуудлыг хууль тогтоомжид заасны дагуу шийдвэрлэнэ” гэсэн заалт үрчлэгдэж байгаа хүүхдийн хувьд хэрхэн хэрэгждэг вэ? гэдэг асуудал зүй ёсоор тавигдаж байна. Дээрх хоёр сайдын баталсан журмаар энэ асуудал Ерөнхийлөгчид огт хамаарахгүйгээр зөвхөн хүн амын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага болон Гадаадын иргэн, харьяатын асуудал эрхлэх газрын хооронд шийдвэрлэгдэхээр зохицуулсан нь иргэдээ ялгаварлаж байна гэж үзэж болохоор байна.

Гэр бүлийн тухай хууль, Гадаадын иргэнд Монгол Улсын харьяат хүүхэд үрчлүүлэх журам зэргийг хянан үзэж, гадаадын иргэнд хүүхэд үрчлүүлэхдээ үрчлэгчид ямар шаардлага, болзол тавигдахыг хуулиар нарийвчлан тогтоож, үрчлэгдсэн хүүхдийн нөхцөл байдалд хяналт тавих, эх оронд нь тодорхой хугацаанд зочлуулж, хүүхдийг эцэг эхтэй нь уулзуулах, хүн амын асуудал

¹³ Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Ерөнхий Ассамблейгаас 1993 оны 5 дугаар сарын 29-ний өдөр баталж, 1995 оны 5 дугаар сарын 1-ний өдөр хүчин төгөлдөр болсон.

¹⁵ “Гадаадын иргэнд Монгол Улсын харьяат хүүхдийг үрчлүүлэх журам”-ын 12 дугаар зүйл: хүн амын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллага хүүхэд үрчлэн авах тухай материалыг судлан үзэж боломжтой гэж үзвэл үрчлүүлж болох хүүхдийг сонгож, хүүхдийн эцэг, эхийн болон асран хамгаалагч, харгалзан дэмжигч, асрамжийн газрын зөвшөөрлийг бусад бичиг баримтын хамт хүүхэд үрчлэхийг хүссэн хүнд илгээнэ.

¹⁶ MNB TV 2007.06.15-ийн Ойгооног бичиг үзүүлэх үеийн 20.30

хүүхдүүдийг гадаад хэл сургана, ардын урлаг сурталчилна зэргээр гадаадын улсууд руу авч явж буй байдал, буцааж эх оронд нь авчирч буй эсэхэд хяналт тавих,

7. Тухайн халамж асрамжийн төвүүдэд хүмүүжиж буй хүүхдүүдэд шашны сөрөг номлол эсэхэд хяналт тавих,
8. Төрсний гэрчилгээг зурагжуулах зэрэг болно.